

T0.1. sz. útmutató

**Radioaktív hulladék-tárolók hatósági
ellenőrzése**

Verzió száma:

1.

2015. október

Kiadta:

Fichtinger Gyula
az OAH főigazgatója
Budapest, 2015

A kiadvány beszerezhető:
Országos Atomenergia Hivatal
Budapest

FŐIGAZGATÓI ELŐSZÓ

Az Országos Atomenergia Hivatal (a továbbiakban: OAH) az atomenergia békés célú alkalmazása területén működő, önálló feladat- és hatáskörrel rendelkező országos illetékességű központi államigazgatási szerv. Az OAH-t a Magyar Köztársaság Kormánya 1990-ben alapította.

Az OAH jogszabályban meghatározott közfeladata, hogy az atomenergia alkalmazásában érdekelt szervektől függetlenül ellássa és összehangolja az atomenergia békés célú, biztonságos alkalmazásával, így a nukleáris és radioaktív hulladék-tároló létesítmények és anyagok biztonságával, nukleáris veszélyhelyzet-kezeléssel, nukleáris védelemmel kapcsolatos hatósági feladatokat, valamint az ezekkel összefüggő tájékoztatási tevékenységet, továbbá javaslatot tegyen az atomenergia alkalmazásával kapcsolatos jogszabályok megalkotására, módosítására és előzetesen véleményezze az atomenergia alkalmazásával összefüggő jogszabályokat.

Az atomenergia alkalmazása hatósági felügyeletének alapvető célkitűzése, hogy az atomenergia békés célú felhasználása semmilyen módon ne okozhasson kárt a személyekben és a környezetben, de a hatóság az indokoltnál nagyobb mértékben ne korlátozza a kockázatokkal járó létesítmények üzemeltetését, illetve tevékenységek folytatását. Az alapvető biztonsági célkitűzés minden létesítményre és tevékenységre, továbbá egy létesítmény vagy sugárforrás élettartamának minden szakaszára érvényes, beleértve létesítmény esetében a tervezést, a telephely-kiválasztást, a gyártást, a létesítést, az üzembe helyezést és az üzemeltetést, valamint a leszerelést, az üzemben kívül helyezést és a bezárást, radioaktív hulladék-tárolók esetén a lezárást követő időszakot, radioaktív anyagok esetén a szóban forgó tevékenységekhez kapcsolódó szállítást és a radioaktív hulladék kezelését.

Az OAH a szabályzati követelmények teljesítésének módját az atomenergia alkalmazóival egyeztetett módon, világos és egyértelmű ajánlásokat tartalmazó útmutatókban fejti ki, azokat az érintettekhez eljuttatja és a társadalom minden tagja számára hozzáférhetővé teszi. Az atomenergia alkalmazásához kapcsolódó nukleáris biztonsági, védelemmel és non-proliferációs követelmények teljesítésének módjára vonatkozó útmutatókat az OAH főigazgatója adja ki.

Az útmutatók alkalmazása előtt mindig győződjön meg arról, hogy a legújabb, érvényes kiadást használja-e! Az érvényes útmutatókat az OAH honlapjáról (www.oah.hu) töltheti le.

ELŐSZÓ

Az atomenergia békés célú, biztonságos alkalmazására vonatkozó legmagasabb szintű szabályozást az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény (a továbbiakban: Atv.) tartalmazza.

A radioaktív hulladékok átmeneti tárolását vagy végleges elhelyezését a tároló létesítmények biztonsági követelményeiről és az ezzel összefüggő hatósági tevékenységről szóló 155/2014. (VI. 30.) Korm. rendelet (továbbiakban: Rendelet) és annak mellékletei, a Biztonsági Szabályzatok határozzák meg.

A nukleáris biztonsági követelmények és rendelkezések betartása mindazok számára kötelező, akik az Atv. 9. § (2) bekezdése szerinti folyamatos hatósági felügyelet alatt állnak, valamint a Rendeletben előírt hatósági engedélyhez kötött tevékenységet folytatnak, ilyen tevékenységben közreműködnek vagy ilyen tevékenység folytatásához engedély iránti kérelmet nyújtanak be. A nukleáris biztonsági követelmények és rendelkezések mellett a követelmények közé tartoznak az egyedi hatósági előírások, feltételek és kötelezettségek, amelyeket az OAH a radioaktív hulladék-tároló létesítmény biztonsága érdekében határozatban állapíthat meg.

A Rendelet mellékletét alkotó Biztonsági Szabályzatban foglalt követelmények teljesítésére az OAH ajánlásokat fogalmazhat meg, amelyeket útmutatók formájában ad ki. Az útmutatókat az OAH a honlapján közzéteszi. Jelen útmutató az engedélyesek önkéntes alávetésével érvényesül, nem tartalmaz általánosan kötelező érvényű normákat.

A Rendelet 3. § (3) bekezdése alapján, ha a kötelezettség teljesítése az útmutatókban foglaltak szerint történik, akkor az OAH a választott módszert a követelmények teljesítésének igazolására alkalmasnak tekinti, és az alkalmazott módszer megfelelőségét nem vizsgálja.

Az útmutatókban foglaltaktól eltérő módszerek alkalmazása esetén az OAH az alkalmazott módszer helyességét, megfelelőségét és teljeskörűségét részleteiben vizsgálja, ami hosszabb ügyintézési idővel, külső szakértő igénybevételével és további költségekkel járhat. Ha az engedélyes által választott módszer eltér az útmutató által ajánlottól, az eltérést indokolnia kell.

Az útmutatók felülvizsgálata az OAH által meghatározott időszakonként vagy az engedélyesek javaslatára soron kívül történik.

A fenti szabályozást kiegészítik az engedélyesek, illetve más, a radioaktív hulladékok átmeneti tárolásában vagy végleges elhelyezésében közreműködő szervezetek (tervezők, gyártók stb.) belső szabályozási dokumentumai, amelyeket az irányítási rendszerükkel összhangban készítenek.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	8
1.1. Az útmutató tárgya és célja	8
1.2. Vonatkozó jogszabályok és előírások	8
1.3. Az útmutató használata	8
2. MEGHATÁROZÁSOK ÉS RÖVIDÍTÉSEK	10
2.1. Meghatározások	10
2.2. Rövidítések	10
3. ÁLTALÁNOS ELVEK, SZEMPONTOK	11
3.1. A hatósági ellenőrzés terjedelme	11
3.2. A hatósági ellenőrzés célja	12
3.3. Az ellenőrzés folyamata	12
3.4. Az ellenőrzés általános jellemzői, feltételei	15
3.5. Tanú	18
3.6. Az ellenőrzés minősítése	19
3.7. Az ellenőrzés dokumentálása	21
4. ÁTFOGÓ ELLENŐRZÉS	26
4.1. Az ellenőrzés célja	26
4.2. Az ellenőrzés általános feltételei	27
4.3. Az ellenőrzés célterületének meghatározása	28
4.4. Az átfogó ellenőrzés végrehajtása	29
5. FELTÁRÓ ELLENŐRZÉS	31
5.1. Az ellenőrzés célja és általános feltételei	31
5.2. A feltáró ellenőrzés végrehajtása	32
6. ESETI ELLENŐRZÉS	33
6.1. Az ellenőrzés célja	33
6.2. Az eseti ellenőrzés végrehajtása	33
6.3. Az ellenőrzés területei	34
6.4. Az ellenőrzés bejelentése	35
7. ELŐRE BE NEM JELENTETT ELLENŐRZÉS	36
7.1. A ellenőrzés célja	36
7.2. Az ellenőrzés folyamata és dokumentálása	36
7.3. Szemle (bejárás)	37

1. BEVEZETÉS

1.1. Az útmutató tárgya és célja

A jelen útmutató a létesítési, üzembe helyezési, lezárási, intézményes ellenőrzésre való áttérés fázisában levő, vagy üzemelő radioaktív hulladék-tárolóban végrehajtott hatósági ellenőrzések menetéről, feltételeiről és dokumentálási rendjéről szól a Rendelet 13. fejezetében (Ellenőrzés és érvényesítés) és a 2004. évi CXL. törvény a közigazgatás hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló (a továbbiakban: Ket.) 39., 87-94. §-ban foglaltak figyelembevételével.

Az útmutató célja, hogy ajánlásokat adjon az engedélyes részére a hatékony és eredményes hatósági ellenőrzés támogatásához, ezáltal biztosítva a létesítmény nukleáris biztonsági szintjének növelését és fenntartását, egyértelművé téve az ellenőrzéssel kapcsolatos hatósági követelményeket és elvárásokat.

Az útmutató nem tartalmazza az egyes szakterületeken végrehajtandó hatósági ellenőrzések specifikus feltételeinek, kritériumainak részletezését. Ezen ajánlásokat a szakterületekre kiadott útmutatók, továbbá a jogszabályok vonatkozó részei foglalják magukba. Az útmutató nem tárgyalja a hatósági ellenőrzés végrehajtásának hatóságra vonatkozó és jogszabályban foglalt eljárási szabályait, azonban a szükséges esetekben feltárja annak egyes elemeit, megkönnyítendő az engedélyes jogszabálykövető magatartását. Nem tárgyalja továbbá tételesen az engedélyesek belső ellenőrzési rendszerének működtetésére (ld. Rendelet 31. §) vonatkozó szabályokat (Biztonsági Szabályzatok (a továbbiakban: BSZ) 1. kötet 1.6.), ugyanakkor az útmutató segítséget adhat ezen rendszer kialakításához.

1.2. Vonatkozó jogszabályok és előírások

A nukleáris biztonsági követelmények jogszabályi hátterét az Atv. a Rendelet 3. § (1) bekezdése és IV. fejezetének 13. pontja (Ellenőrzés és érvényesítés) valamint a Rendelet mellékletei, a Biztonsági Szabályzatok biztosítják.

1.3. Az útmutató használata

Az útmutató a Rendelet IV. fejezetének 13. pontjában foglalt ellenőrzési típusok szerint tárgyalja az engedélyes tevékenységére vonatkozó ajánlásokat az ellenőrzések végrehajtásához.

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

Jelen útmutató 3. fejezetében foglalt általános ajánlások az útmutatóban ismertetett ellenőrzésre vonatkoznak.

Amennyiben egy adott előírás nem vonatkozik az összes magyarországi radioaktív hulladék-tároló létesítményre, akkor az útmutató egyértelműen jelöli annak hatályát.

2. MEGHATÁROZÁSOK ÉS RÖVIDÍTÉSEK

2.1. Meghatározások

Az útmutató az Atv. 2. §-ában, valamint a Rendelet 2.§-ában ismertetett meghatározásokat alkalmazza.

2.2. Rövidítések

MUT	Munka Utasítás
IBF	Időszakos Biztonsági Felülvizsgálat
IBJ	Időszakos Biztonsági Jelentés
BJ	Biztonsági Jelentés

3. ÁLTALÁNOS ELVEK, SZEMPONTOK

3.1. A hatósági ellenőrzés terjedelme

Rendelet 30. § (1) „Az atomenergia-felügyeleti szerv a biztonság fenntartásának megállapítása érdekében a tároló létesítmények életciklusának valamennyi szakaszában rendszeresen és tervszerűen legalább a következőket ellenőrzi:

- a) a tároló létesítmények, azok rendszerei, rendszerelemei, építményei megfelelnek az engedélyben és jogszabályokban előírt követelményeknek,
- b) a tároló létesítmény tervezése, telephelyének vizsgálata és értékelése, telepítése, létesítése, üzemeltetése, átalakítása, lezárása és aktív intézményes ellenőrzése megfelel a biztonsági követelményeknek, a hatósági engedélyek alapjául szolgáló feltételeknek és körülményeknek, valamint az engedélyekben előírtaknak, továbbá
- c) az engedélyes irányítási rendszere megfelel az e rendeletben előírt követelményeknek, különösen az alábbiak tekintetében:
 - ca) a dokumentumok és utasítások összhangban vannak a tervezési követelményekkel, valamint a rendszerek és rendszerelemek tényleges állapotával, érvényesek, és azokat betartják,
 - cb) az engedélyes a jelentési kötelezettségét teljesíti, a jelentéseket az előírásoknak megfelelő tartalommal állítja össze és a biztonságot érintő események kivizsgálásának eredményeként előírányzott javító intézkedéseket végrehajtja,
 - cc) az engedélyes a hiányosságokat és az eltéréseket indokolatlan késlekedés nélkül azonosítja, kijavítja, vagy megengedhetőségüket igazolja, és
 - cd) az engedélyes az összegyűjtött tapasztalatokat hasznosítja, és ennek eredményét továbbadja a beszállítóknak és az atomenergia-felügyeleti szervnek.

(2) A sugárvédelem műszaki követelményeinek ellenőrzése kiterjed:

- a) azokra a tároló létesítmény üzemeltetéséhez hozzátartozó rendszerekre, rendszerelemekre, amelyek által keltett sugárzási tér, vagy amelyekből kijutó radioaktív anyag forrástagként potenciális vagy tényleges sugárveszélyt jelent a sugárzási térrel kapcsolatba kerülő rendszerekre, rendszerelemekre és személyekre, továbbá a forrástag káros hatását korlátozó vagy csökkentő rendszerekre, rendszerelemekre, és a forrástag vagy az azt magába foglaló térrész sugárzási viszonyairól információt szolgáltató rendszerekre és készülékekre,

b) a radioaktív hulladékok feldolgozásával, tárolásával és elhelyezésével kapcsolatos tevékenységekre.

(3) Az atomenergia-felügyeleti szerv a biztonságot befolyásoló tényezők szempontjából jogosult megvizsgálni az engedélyes szervezetének működését.”

A hatósági felügyelet egyik eszköze a hatósági ellenőrzés. A hatóság a radioaktív hulladék-tároló létesítménnyel kapcsolatban, időben és térben korlátlanul (ld. 3.4. fejezet) folytathat le ellenőrzést, az ellenőrzés során megállapításokat tehet, azonban az engedélyes számára kötelezettségeket csak a jogszabályok által megszabott hatáskörében állapíthat meg.

3.2. A hatósági ellenőrzés célja

Ket. 88. § „A hatóság - a hatáskörének keretei között - ellenőrzi a jogszabályban foglalt rendelkezések betartását, valamint a végrehajtható döntésben foglaltak teljesítését.”

A hatóság a tároló létesítmény hatósági felügyeletéhez, vagyis az engedélyes tevékenységének értékeléséhez, elemzéséhez a hatósági határozatokban és a jogszabályokban foglaltak teljesülésének igazolására, valamint az érvényesítési eljárásainak lefolytatásához átfogó, feltáró és eseti ellenőrzéseket végez. Az atomenergia-felügyeleti szerv az ilyen tevékenységének folyamatosságát saját ügyeleti rend működtetésével biztosíthatja.

A hatóság a végrehajtott ellenőrzései során meggyőződik arról, hogy az ellenőrzés alá vont az adott tevékenységet a vonatkozó jogszabályoknak, a BSZ-ben foglalt követelményeknek, a hatósági határozatokban előírtaknak, a hatósági útmutatókban rögzítetteknek, a vonatkozó szabványoknak, a nemzetközi vagy hazai jó gyakorlatnak, valamint az ellenőrzés alá vont belső szabályozásának megfelelően szervezi, hajtja végre, illetve arról, hogy az adott tevékenység végrehajtása kielégíti-e a szükség szerinti, előre megfogalmazott kritériumokat. Az ellenőrzések során a hatósági ellenőr megállapítja az eltéréseket és a jó gyakorlatot.

3.3. Az ellenőrzés folyamata

Ket. 91. § (1) „A hatóság ellenőrzési tervet készít, amely tartalmazza legalább az előre ütemezett ellenőrzések tárgyát, az ellenőrzési időszakot, az ellenőrzések ütemezését, eszközét, valamint a hatóság vezetője által meghatározott egyéb adatokat. Az ellenőrzési tervben nem kell megjeleníteni a folyamatos ellenőrzési feladatot.

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

(2) A hatóság az ellenőrzési tervben foglaltak, valamint az ellenőrzési tervben nem szereplő, de az ellenőrzési időszakban lefolytatott hatósági ellenőrzések végrehajtásáról, a levont következtetésekről a következő ellenőrzési időszak lezárása előtt ellenőrzési jelentést készít, amely tartalmazza legalább az ellenőrzések számát, az ellenőrzések eredményét, a megállapított jogsértések típusait, továbbá a hatóság vezetője által meghatározott egyéb statisztikai adatokat.

(3) Az ellenőrzési tervet és jelentést a hatóság a honlapján és ügyfélfogadásra nyitva álló helyiségében közzéteszi. Az ellenőrzési tervet úgy, illetve azon részeit kell közzétenni, hogy az ne veszélyeztesse az ellenőrzések célját.”

Rendelet 30. § (7) „Az atomenergia-felügyeleti szerv éves ellenőrzési tervet készít, amelyet a honlapján közzétesz, és a közzétételről tájékoztatja az érintett engedélyeseket és hatóságokat.”

A hatóság az egy évre előre tervezhető ellenőrzéseket összefoglalva éves ellenőrzési tervet készít, amelyet megküld az engedélyesek részére az ellenőrzésre való felkészülés érdekében, valamint honlapján közzéteszi azt. Az éves ellenőrzési terv tartalmazza a tervezési időszakra tervezhető összes ellenőrzés minden olyan adatát, amely a tervezéskor megadható. A tervben szereplő adatok azonban tájékoztató jellegűek, mivel a hatóság munkaszervezése befolyásolhatja a tervezett ellenőrzések szervezését. Az éves terv megküldése mellett a hatóság külön, értesítheti az engedélyest az egyes ellenőrzésekről.

Az ellenőrzés lehet előre bejelentett és előre be nem jelentett (ld. 4, 5, 6. és 7. számú fejezetek). A hatósági ellenőr az ellenőrzés helyszínén az ellenőrzés alá vont részére ismerteti az ellenőrzés tárgyát, célját és módszerét, továbbá az ellenőrzés speciális kritériumait. Külön kérésre tájékoztatja az ellenőrzés alá vontat azokról a követelményekről, amelyeknek való megfelelést a hatósági ellenőr az ellenőrzés során vizsgál.

Az ellenőrzés során a hatósági ellenőr súlyos biztonsági kockázat, emberi élet nagyfokú veszélyeztetése vagy a nukleáris biztonság szempontjából jelentős berendezés-károsodás lehetőségének fennállása esetén, ennek elkerülése érdekében felszólíthatja az ellenőrzés alá vontat a fenti veszélyekkel járó tevékenység felfüggesztésére. (Atv. 15. § (1)) Az ellenőrzés során a hatósági ellenőr tényeket állapít meg, információt gyűjt és megállapítja a jó gyakorlatot, valamint az eltéréseket. A megállapítások nem korlátozódnak kizárólag az ellenőrzés tárgyára. A hatósági ellenőr bármely biztonságot érintő témakörben tehet megállapításokat egy ellenőrzés során.

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

Az ellenőrzés lefolytatása után a hatósági ellenőr tájékoztatja – képviselőjén keresztül – az ellenőrzés alá vontat az ellenőrzés eredményéről. Az ellenőrzés alá vont képviselője – amennyiben szükségesnek látja – további bizonyítékokat tárhat a hatósági ellenőr elé a talált eltéréseket és pozitív gyakorlatot illetően.

Ezután a hatósági ellenőr tájékoztatja az ellenőrzés alá vont képviselőjét a jegyzőkönyvezendőről, és elkészíti a jegyzőkönyvet.

A jegyzőkönyvet az összes érintett fél oldalanként aláírja (elégséges lehet a hatóság(ok)tól és az ellenőrzés alá vont(ak)tól egy-egy aláírás), mellyel igazolja a jegyzőkönyvben foglaltak hitelességét.

A hatóságok együttműködésének (megállapodásainak) megfelelően a hatóság társhatóságaival együtt is (egy helyszínen és időben) végezhet ellenőrzést. Az ellenőrzés lefolytatására vonatkozó útmutató ezen esetekre is használandó. A jegyzőkönyv-készítés feltételei (pl. példányszám, a készítő személye) azonban változhatnak a többi, az ellenőrzésen résztvevő társhatóság igényei szerint. A társhatóság alatt értendők pl. személyi dozimetriát, a környezetvédelmet, építészeti tevékenységet, katasztrófavédelmet, munkavédelmet és a tűzvédelmet felügyelő hatóságok.

Rendelet 31. § *„Az atomenergia-felügyeleti szerv ellenőrzése nem mentesíti az engedélyest a saját ellenőrzési tevékenysége végzésének a kötelezettsége alól.”*

A hatósági ellenőrzési tevékenység ráépül az engedélyes által működtetett teljes körű, a biztonság szempontjából differenciált ellenőrzési rendszerre.

Az engedélyes ennek megfelelően belső felügyeleti tevékenységet alakít ki és működtet. A belső felügyeleti tevékenység segítségével biztosítja, hogy a biztonságot érintő összes tevékenységet a megfelelő minőségi szinten hajtsák végre, a tevékenység végrehajtása és tevékenység eredménye az ésszerűen elérhető legnagyobb mértékben megfeleljen a biztonsági követelményeknek. A belső ellenőrzési rendszer többszintű és nem lehet olyan biztonságot érintő tevékenység, amelynél – a végrehajtó önellenőrzésén kívül – legalább egy belső, független ellenőrzés ne lenne végrehajtva. A belső ellenőrzési rendszer lényeges része a független felülvizsgálati funkció működtetése, amely az adott tevékenységet végzők önellenőrzése és a szakterület képviselőjének ellenőrzése mellett legalább a harmadik, de esetenként negyedik ötödik ellenőrzési szintet képviseli.

Tevékenység alatt értendő pl. üzemeltetési, karbantartási, kísérleti tevékenység, dokumentumok kidolgozása (függetlenül attól, hogy belső dokumentumról, vagy pl. engedélykérelemről van szó). A belső ellenőrzés

dokumentált. A függetlenség jelen esetben azt jelenti, hogy az ellenőrzést az ellenőrizendő tevékenység végrehajtásában résztvevő munkavállaló(k) nem végezheti(k).

3.4. Az ellenőrzés általános jellemzői, feltételei

Ket. 89. § „A hatósági ellenőrzés eszközei:

a) adatszolgáltatás, iratbemutatás és egyéb tájékoztatás kérésével megvalósuló ellenőrzés,

b) helyszíni ellenőrzés, vagy

c) ha jogszabály lehetővé teszi, a helyszínen vagy a hatósági nyilvántartáshoz telepített, illetve a folyamatba beépített ellenőrző rendszerből történő táv-adatszolgáltatás útján történő ellenőrzés.”

Ket. 92. § „A helyszíni ellenőrzésre e törvénynek a szemlére vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.”

Az ellenőrzések folyamatát jelen útmutató 4, 5, 6. és 7. számú fejezete tárgyalja. A hatósági szemlére vonatkozó ajánlásokat jelen útmutató 7.3. számú fejezete tartalmazza.

Rendelet 32.§ (1) „Az atomenergia-felügyeleti szerv az atomenergia alkalmazásának biztonsággal összefüggő területein a tároló létesítményt, az engedélyest és beszállítóját időkorlát nélkül ellenőrizheti.”

A jogszabályokban biztosított jogával élve a hatósági ellenőr a bekért dokumentumokat vagy egyéb módon nyert információkat értékelve ellenőrizheti az engedélyeseket és beszállítóikat (ellenőrzés alá vont személy). Helyszíni ellenőrzést folytathat a hatósági ellenőr a radioaktív hulladék-tároló létesítményen belül, az engedélyes létesítményeiben, a beszállítók telephelyén és létesítményeiben a helyszínen, az időpont és az időtartam korlátozása nélkül. Az ellenőrzés alá vont a hatósági ellenőr részére minden olyan adatot (pl. iratot, információt) átad, amely bizonyítékként szolgálhat az ellenőrzés területén. A hatósági ellenőr bármely területen ellenőrzést folytathat, ám hatósági megállapításokat csak a hatáskörébe tartozóan tehet.

Az ellenőrzést a hatósági ellenőr a jogszabályi előírások, saját ellenőrzési terve, eljárásrendje és belső utasításai alapján végzi.

Az ellenőrzés alá vont felkérheti a hatósági ellenőrt jogosultságának igazolására, és arra is, hogy adjon szóbeli tájékoztatást az ellenőrzés célját, érintett területeit, helyszínét, ütemezését, alkalmazandó eszközeit illetően. Továbbá, ha az ellenőrzés alá vont szükségesnek látja, kérheti ezen

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

információk részletes jegyzőkönyvbe foglalását. Amennyiben az ellenőrzés eszközeinek biztosítása időigényes, a hatóság az ellenőrzést megelőzően, az időigényt figyelembe véve értesítheti az ellenőrzés alá vontat.

Az ellenőrzésekbe bevont szakértő az ellenőrzés alkalmával a hatóság teljes jogú felhatalmazottja, megállapításait az ellenőrzési jegyzőkönyv rögzíti. Tehát az ellenőrzés alá vont mindazon feltételeket biztosítja részére, mint a hatósági ellenőrnek. A szakértő ellenőrzést azonban egyedül nem végez, minden esetben kíséri egy hatósági ellenőr, aki biztosítja, hogy az ellenőrzési eljárás végrehajtása megfeleljen az érvényes előírásoknak.

Az ellenőrzés alá vont által biztosítandó általános feltételek:

- a) a hatósági ellenőr belépésének és szabad mozgásának a biztosítása az ellenőrzéssel érintett területen,
- b) a helyszínen dolgozók részére előírt védőfelszerelés (munka és sugárvédelem) biztosítása a hatósági ellenőrök részére,
- c) megfelelő helyszín biztosítása az ellenőrzés nyitó és záró megbeszéléséhez,
- d) az ellenőrzés alá vont aktuális belső szabályozó dokumentumainak biztosítása papíron, vagy elektronikus adathordozón,
- e) ha a hatósági ellenőr ezt külön kéri, a helyszín és a technika biztosítása a jegyzőkönyvvezetéshez (pl. számítógép, internet, hangrögzítő eszköz),
- f) szükség esetén parkolási engedély és parkolóhely a hatósági ellenőr gépjárművének,
- g) szükség esetén másolási és nyomtatási lehetőség biztosítása a hatósági ellenőr részére.

Ket. 6. § (1) *„A közigazgatási hatósági eljárásban az ügyfél köteles jóhiszeműen eljárni.*

(2) Az ügyfél magatartása nem irányulhat a hatóság megtévesztésére vagy a döntéshozatal, illetve a végrehajtás indokolatlan késleltetésére. Az ügyfél jóhiszeműségét az eljárásban vélelmezni kell, a rosszhiszeműség bizonyítása a hatóságot terheli.”

Ket. 51. § (1) *„Az ügyfélnek joga van ahhoz, hogy az eljárás során nyilatkozatot tegyen, vagy a nyilatkozattételt megtagadja.*

(5) Az ügyfél vagy képviselője, ha más tudomása ellenére az ügy szempontjából jelentős valóttalan tény állít, illetve ha a (3) bekezdés szerinti kötelező adatszolgáltatás körében a (4) bekezdésben foglalt ok hiányában adatszolgáltatási kötelezettségét nem teljesíti, az ügy eldöntése szempontjából

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

jelentős tény elhallgat, vagy valótlan adatot szolgáltat, eljárási bírsággal sújtható."

A hatósági ellenőr az ellenőrzés alá vont képviselőjének nyilatkozatait nem kérdőjelezi meg, azokat úgy értékeli, hogy a képviselt szervezet véleményét, állásfoglalását, szakmai felkészültségét tükrözi. Ugyanakkor bizonyítékokat is gyűjthet a szóban megkapott információk alátámasztása végett. Amennyiben a bizonyíték(ok) nem támasztják alá megfelelően a kapott információkat, a hatósági ellenőr ezt rögzíti a jegyzőkönyvben, majd a hatóság mérlegeli a beavatkozás szükségességét és mértékét.

Rendelet 30. § (5) *„Külföldi beszállítónál az atomenergia-felügyeleti szerv ellenőrzésének feltételeit az engedélyes köteles megteremteni."*

Rendelet 32. § (1) *„Az atomenergia-felügyeleti szerv az atomenergia alkalmazásának biztonsággal összefüggő területein a tároló létesítményt, az engedélyest és beszállítóját időkorlát nélkül ellenőrizheti. Az engedélyes köteles biztosítani bármely időpontban az atomenergia-felügyeleti szerv ellenőrzést végző képviselője számára a belépést a tároló létesítmény és a beszállítók telephelyére, továbbá a hatósági ellenőrzést végző személy mozgását a tároló létesítmény vagy beszállító telephelyének épületeiben, helyiségeiben, felszín alatti építményeiben."*

Az ellenőrzés alá vont a hatósági ellenőr belépését az ellenőrzéssel érintett területre nem akadályozhatja meg. Az ellenőrzés alá vont az ellenőrzés feltételeit (beleértve a belépéshez szükséges adminisztrációt, illetve az ellenőrzéshez szükséges eszközöket, pl. a jegyzőkönyvvezetéshez alkalmas helyszínt,) biztosítja. Az ellenőrzés alá vont képviselője – szükség szerint – segíti a hatósági ellenőrt az eligazodásban a területen, biztosítja az ellenőrzéshez szükséges eszközöket és az ellenőrzés feltételeit. Ugyanakkor a hatósági ellenőr az ellenőrzés alá vont tevékenységét közvetlenül nem akadályozhatja (kivéve, ha erre – pl. egy tevékenység leállítására – jogszabály felhatalmazza). A hatósági ellenőr az ellenőrzés alá vont munkavédelemmel, sugárvédelemmel és ipari biztonsággal kapcsolatos előírásait köteles megtartani. Ennek elmulasztása esetén az ellenőrzés alá vont panasszal élhet az Országos Atomenergia Hivatal nukleáris biztonsági főigazgató-helyettesnél.

Rendelet 32. § (3) *„A hatósági ellenőrzés alá vont köteles a szakmai kompetenciával és felhatalmazással rendelkező képviselőtől gondoskodni, a képviselőt ellátó személy – beszállítóknak az atomenergia-felügyeleti szerv által folytatott ellenőrzésénél az engedélyes képviselője is – köteles az ellenőrzés lefolytatásában és a jegyzőkönyv elkészítésében közreműködni, valamint a rendelkezésére álló információt átadni."*

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

Az ellenőrzés alá vont a hatósági ellenőr mellé delegálja képviselőjét, aki az ellenőrzés területén megfelelő ismeretekkel és nyilatkozattételi joggal felruházott. Az ellenőrzés alá vont képviselője az ellenőrizendő területen szakmai és döntési szempontból is kompetens, vagyis a feltett kérdésekre képes válaszolni, szükség esetén segíteni tudja az ellenőrzést annak érdekében, hogy az ellenőrzésre fordított idő a lehető legjobban kihasználható legyen.

Az ellenőrzés alá vont képviselője minden rendelkezésre álló eszközzel segíti a hatósági ellenőr munkáját azért, hogy az ellenőrzés során az ellenőrzés alá vont területről a hatóság valósághű képet kapjon, és ennek alapján – szükség esetén – meg lehessen tenni azokat az intézkedéseket, amelyek a magas szintű nukleáris biztonság elérését, illetve megtartását elősegítik.

Rendelet 32. § (2) „A tároló létesítmény engedélyesének meghatalmazott képviselője köteles jelen lenni mind az engedélyes, mind a beszállítók ellenőrzésénél.”

Az engedélyes képviselője minden esetben részt vesz azokon a hatósági ellenőrzéseken is, amelyek valamely beszállítójánál, vagy potenciális szerződéses partnerénél zajlanak. Ugyanis a tároló létesítmények biztonságáért az engedélyes a felelős, ezért a hatóság rendszeres és közvetlen kapcsolatban az engedélyesekkel van, továbbá a szerződések tartalmát, a szerződéssel érintett beszállító(k) tevékenységét részleteiben az engedélyes ismeri, valamint a beszállítóval az engedélyes személyes kapcsolattal rendelkezik. Az előbbiek alapján az engedélyes jelenléte a beszállítók ellenőrzésénél saját érdeke is, továbbá segítségével az ellenőrzés időszükséglete csökkenthető és elősegíti az ellenőrzés zökkenőmentes lebonyolítását.

Ket. 90. § (1) „Jogszabály időszakos vagy folyamatos adatszolgáltatási kötelezettséggel megvalósuló és folyamatos ellenőrzést is elrendelhet.

(2) Jogszabály az ellenőrzési eljárás megindítására vonatkozó és a helyszíni ellenőrzést megelőző értesítési kötelezettség tekintetében eltérő szabályokat állapíthat meg, ha a hatóság az ügyfélnél folyamatosan lát el ellenőrzési feladatot.”

A tároló létesítményekre vonatkozó Rendeleten túl további jogszabályok is előírhatnak követelményeket a tároló létesítményekre.

3.5. Tanú

Ket. 53. § (1) „Az ügyre vonatkozó tény tanúval is bizonyítható.

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

(2) A tanúként megidézett személy köteles a meghallgatása végett megjelenni és - a (3) bekezdés b) pontjában, továbbá a (4) és (6) bekezdésben meghatározott kivétellel - tanúvallomást tenni.

(3) Tanúként nem hallgatható meg

a) az, akitől nem várható bizonyítékként értékelhető vallomás,

b) védett adatnak minősülő tényről az, aki nem kapott felmentést a titoktartás alól az arra jogosított szervtől vagy személytől.

(4) A tanúvallomás megtagadható, ha

a) a tanú az ügyfelek valamelyikének hozzátartozója, vagy

b) a tanú vallomásával saját magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná.

(7) Ha a tanú a (2) bekezdés szerinti kötelezettségének a következményekre való figyelmeztetés ellenére nem tesz eleget, eljárási bírsággal sújtható."

54. § (1) „A meghallgatás kezdetén meg kell állapítani a tanú személyazonosságát. A tanúnak nyilatkoznia kell arról, hogy az ügyfelekkel milyen viszonyban van, nem elfogult-e. A tanú esetleges elfogultságát megalapozó tény a nyilatkozat alapján a jegyzőkönyvben rögzíteni kell. A tanút figyelmeztetni kell jogaira, kötelességeire és a hamis tanúzás jogkövetkezményeire.

(2) A még meg nem hallgatott tanú nem lehet jelen az ügyfél, más tanú és a szakértő meghallgatásakor."

A hatóság – gyakorlatának megfelelően – általában nem alkalmaz tanút az ellenőrzési eljárásában, illetve a tényállás-tisztázás során. Azonban az események hatósági kivizsgálása, értékelése kapcsán végrehajtandó feltáró ellenőrzés során a hatóság felkérhet tanúnak minden olyan személyt is, aki az esemény kialakulása és közvetlen lefolyása során nem volt kapcsolatban az eseménnyel (legfeljebb az esemény következményeinek kezelésében vett részt), de megfelelő információval rendelkezik ahhoz, hogy a hatóságot segítse a tényállás tisztázásában és a megalapozott hatósági döntés meghozatalában.

3.6. Az ellenőrzés minősítése

A sikeres ellenőrzés többféleképpen értelmezhető. Általánosan: a hatóság számára sikeres az ellenőrzés, ha dokumentáltan végrehajtotta. Az engedélyes számára a legnagyobb siker, ha a hatósági ellenőrzés nem tár

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

fel eltérést. Az előző megállapítások mellett a következőket lehet még figyelembe venni. Egy ellenőrzés – a fentiek alapján – sikeres ha:

- a) a kitűzött területet, annak minden részletét a hatósági ellenőr és az ellenőrzés alá vont maradéktalanul áttekintette;
- b) a feltárt eltéréseket egyértelműen azonosították, és az eltérések okai is ismertek, vagy utólagos értékelés alapján világosan meghatározhatók;
- c) a jegyzőkönyv minden érintett részéről elfogadható és ezt aláírásukkal is igazolják, azaz minden érintett véleményét megfelelően tükrözik a leírtak;
- d) sikerül az eltérésekhez az ellenőrzés alá vont által javasolt javító intézkedéseket meghatározni.

Az ellenőrzés során vizsgált tevékenységet, dokumentumot a jegyzőkönyvben a hatósági ellenőr értelemszerűen minősíti. A minősítés azt jelenti, hogy egyértelműen jegyzőkönyvezi, hogy az ellenőrzés során feltárt-e eltérést (nemmegfelelőséget) vagy nem. Amennyiben eltérést (nemmegfelelőséget) tárt fel, akkor azt is egyértelműen rögzíti, valamint a jegyzőkönyvből kiderül, hogy az ellenőrzés következményeként milyen további feladatokat kíván az ellenőrzés alá vont végrehajtani.

Egyes tevékenységeknek lehetnek egyértelmű „*sikerkritériumai*”, amelyek teljesülését a hatósági ellenőr vizsgálja, és erre vonatkozóan tesz megállapításokat a jegyzőkönyvben. Ez utóbbira adható példák az alábbiak:

- a) Az engedélyes által készített tesztprogram (pl. kezelési-, üzemviteli utasítás) szerint végrehajtott üzemviteli tevékenység, amely sikeres, ha a tesztprogram utasításában, a vonatkozó szabályozásban és a hatósági előírásokban megfogalmazott feltételek, sikerkritériumok maradéktalanul teljesülnek.
- b) Gyártóművi átvétel esetén a gyártmány és annak működése megfelel a tervekben meghatározott paramétereknek, minőségi elvárásoknak a szintén a tervekben meghatározott feltételekkel, és a korábbi ellenőrzések során észlelt eltéréseket maradéktalanul felszámolták, vagy bizonyították, hogy a gyártmány előre láthatóan teljesíti az előírt funkcióját, és maradéktalanul kielégíti az ehhez szükséges, a tervekben meghatározott tulajdonságokat.
- c) Hulladékátvétel során a hulladék összetétele és aktivitása megfelel a hulladékátvételi követelményekben meghatározott paramétereknek, minőségi elvárásoknak.

3.7. Az ellenőrzés dokumentálása

Ket. 93. § (1) „A hatóság a hatósági ellenőrzésről készített jegyzőkönyv egy példányát az ügyfélnek a helyszínen átadja, vagy azt az ügyfél részére az ellenőrzés befejezésétől számított tíz napon belül megküldi.

(2) A 94. § (1) bekezdés b) pontjának alkalmazása esetén a hatóság értesítheti a jelen lévő ügyfelet a hivatalbóli eljárás megindításáról a 29. § (5) bekezdésében meghatározott, rendelkezésre álló adatok közlésével, valamint a helyszínen közölheti döntését.

(3) Ha a hatóság a hatósági ellenőrzés során jogsértést nem tapasztal, jegyzőkönyv felvétele helyett egyszerűsített jegyzőkönyvet is készíthet, amelyet az ügyfél kérelmére a hatóság az ügyfélnek a helyszínen átad, vagy az ügyfél részére az ellenőrzés befejezésétől számított tíz napon belül megküld.

(5) Ha a döntés kizárólag a jegyzőkönyv megállapításain alapul, a hatóság mellőzheti a hatósági ellenőrzésről készült jegyzőkönyv ügyfél részére történő megküldését.

94. § (1) „Ha a hatóság a hatósági ellenőrzés befejezéseként megállapítja, hogy az ügyfél a jogszabályban, illetve hatósági döntésben foglalt előírásokat megsértette,

a) és a jogszabály vagy hatósági döntés megsértése a jogellenes magatartás megszüntetésével vagy a jogszerű állapot helyreállításával orvosolható, a hatóság felhívja az ügyfél figyelmét a jogszabálysértésre, és legalább húsznapos határidő megállapításával, valamint a jogkövetkezményekre történő figyelmeztetéssel végzésben kötelezi annak megszüntetésére,

b) ha az a) pont szerinti felhívásban meghatározott határidő eredménytelenül telt el, vagy az a) pont alkalmazása kizárt, a hatóság hivatalból megindítja a hatáskörébe tartozó eljárást, ideértve a hatáskörébe tartozó eljárási cselekmények megtételét és a jogkövetkezmény megállapítását is,

c) ha az a) és a b) pont azért nem alkalmazható, mert a hatóság az adott jogszabálysértés tekintetében nem rendelkezik hatáskörrel vagy illetékességgel, a hatóság a jegyzőkönyv jogszabálysértésre vonatkozó információkat tartalmazó részének megküldésével kezdeményezi a hatáskörrel rendelkező hatóság eljárását, illetve fegyelmi, szabálysértési, büntető-, polgári vagy egyéb eljárást kezdeményez.

(2) Nem alkalmazható az (1) bekezdés a) pontja, ha

a) a jogszabályban vagy hatósági döntésben foglalt előírások megsértése kizárólag újabb hatósági eljárás lefolytatásával orvosolható,

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

- b) azt jogszabály - a jogszabálysértés és a jogkövetkezmény alkalmazását megalapozó jogszabályi rendelkezés tételes megjelölésével - azért zárja ki, mert a jogszabálysértés, a hatósági döntés megsértése vagy az (1) bekezdés a) pontja szerinti határidő biztosítása az életet, a testi épséget, a nemzetbiztonságot, a honvédelmi érdeket, a vagyonszabadságot, a közlekedés biztonságát, a környezetet vagy a természet állapotának fenntarthatóságát, közteherviselési kötelezettség teljesítését, az Európai Unió pénzügyi érdekeit, vagy harmadik személy alapvető jogát közvetlenül veszélyeztetni vagy veszélyeztetné,
- c) a hatóság ugyanazon ügyféllel szemben az (1) bekezdés a) pontja szerinti felhívás eredménytelensége miatt két éven belül jogerősen jogkövetkezményt állapított meg,
- d) a hatóság ugyanazon ügyféllel szemben ugyanazon jogszabályi vagy hatósági határozatban megállapított rendelkezés megsértése miatt két éven belül az (1) bekezdés a) pontja alapján járt el,
- e) az adott ügyben autonóm államigazgatási szerv vagy önálló szabályozó szerv jár el,
- ...
- h) az ügyfél a közhiteles hatósági nyilvántartásba való, jogszabály által előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget."

Ket 29. § (5) „Az értesítésnek tartalmaznia kell:

- a) az ügy tárgyát, iktatási számát, az eljárás megindításának napját és az adott ügyfajta irányadó ügyintézési határidőt, az ügyintézési határidőbe nem számító időtartamokat, az ügyintéző nevét és hivatali elérhetőségét,
- b) az iratokba való betekintés és a nyilatkozattétel lehetőségére irányuló tájékoztatást,
- c) hivatalból indult eljárásban az erre történő utalást, kérelemre indult eljárásban a kérelmező ügyfél nevét,"

A tároló létesítmény helyszíni ellenőrzésének megindítását, lefolytatását és lezárását, iratok, dokumentumok bekérését jegyzőkönyvben kell rögzíteni. A bekért iratokat, dokumentumokat az adott ügghöz kapcsolódó értékelő, elemző tevékenység befejezését követően is az atomenergia-felügyeleti szerv tárolja.

Rendelet 30. § (6) „Az atomenergia-felügyeleti szerv ellenőrzései során az ellenőrzés alá vont köteles az atomenergia-felügyeleti szervevel együttműködni, az ellenőrzés eredményességét előmozdítani, és a saját ellenőrzése eredményeit, dokumentumait az atomenergia-felügyeleti szerv rendelkezésére bocsátani.”

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

Rendelet 32. § (3) *„A hatósági ellenőrzés alá vont köteles a szakmai kompetenciával és felhatalmazással rendelkező képviselőről gondoskodni, a képviselőt ellátó személy – beszállítóknak az atomenergia-felügyeleti szerv által folytatott ellenőrzésénél az engedélyes képviselője is – köteles az ellenőrzés lefolytatásában és a jegyzőkönyv elkészítésében közreműködni, valamint a rendelkezésére álló információt átadni.”*

Az ellenőrzés alá vont képviselője a nyilatkozattételt megtagadhatja, azonban köteles az ellenőrzés során minden információt a hatósági ellenőr rendelkezésére bocsátani. A hatósági ellenőr a nyilatkozattételt megtagadó ügyfél magatartását rögzíti a jegyzőkönyvben, és a nyilatkozattétel hiányában önállóan vonhat le következtetéseket a rendelkezésre álló információk alapján. Az ellenőrzés alá vont képviselője a jegyzőkönyv készítéséhez megfelelő felhatalmazással rendelkezik, és a megállapításokat véleményezheti. Az ellenőrzés alá vont – képviselője útján – biztosít minden olyan információt a hatósági ellenőr számára, amely alapján az ellenőrzött területről, annak nukleáris biztonságáról (beleértve az eltéréseket, nemmegfelelőségeket is) megfelelően részletes képet lehet kialakítani, és – szükség szerint – érdemi javító intézkedéseket lehet előírni. Amennyiben az ellenőrzés alá vont képviselője nem szolgál kellő mennyiségű, megfelelő információval a hatósági ellenőr részére, ezt a hatósági ellenőr jegyzőkönyvben rögzíti, és a hatóság további eljárást indíthat az ellenőrzés maradéktalan elvégzése érdekében.

Rendelet 32. § (4) *„A hatósági ellenőrzésről készített jegyzőkönyvet az atomenergia-felügyeleti szerv hatósági ellenőrzést végző képviselője és az ellenőrzés alá vont képviselője, a beszállítóknál végzett ellenőrzésnél az engedélyes képviselője is aláírja.”*

Minden ellenőrzésről jegyzőkönyv készül. A jegyzőkönyvet a hatósági ellenőr készíti legalább három példányban. Egyik példány az ellenőrzés alá vonté lesz, a másik kettő a hatóságnál marad. Beszállítóknál végzett ellenőrzés esetén a példányszám legalább négy. A példányszám növelhető az ellenőrzésen résztvevők igénye szerint. A jegyzőkönyvet az ellenőrzés alá vont képviselője és a hatósági ellenőr, továbbá – szükség esetén – a tanú(k), tolmács és a jegyzőkönyvvezető írja alá.

Rendelet 33. § (1) *„Ha az atomenergia-felügyeleti szerv az ellenőrzés eredményeként megállapítja, hogy a hatósági ellenőrzés alá vont a saját belső szabályozásában, vagy beszállító esetén az engedélyes belső szabályozásában meghatározott előírásokat megsértette, a jegyzőkönyvben erre felhívja a hatósági ellenőrzés alá vont figyelmét, és határidő kitűzésével, valamint a jogkövetkezményekre történő figyelmeztetéssel kötelezi – beszállítóknál történt*

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

ellenőrzés esetén is az engedélyest – az atomenergia biztonságos alkalmazásához előírt állapot és feltételek helyreállítására.”

A hatósági ellenőr a jegyzőkönyvben rögzíti az ellenőrzött területen tapasztaltakat. A jegyzőkönyv bizonyított tényeket, a tényeken alapuló megállapításokat, eltéréseket, ezek értékelését és az eltérések kezeléséhez szükséges teendőket tartalmazhatja. A jegyzőkönyvben a tények bizonyítékaira pontosan azonosítható módon hivatkoznak, kifejtteni azonban nem szükséges, de a bizonyítékok lehetőség szerint a jegyzőkönyvhöz csatolandók. Eltérés, nemmegfelelés megállapítása esetén a problémát egyértelműen fogalmazzák meg. A jegyzőkönyvet olyan részletességgel készítik el, hogy az lehetővé tegye annak megértését a szakterületen jártas, de az ellenőrzésen részt nem vevő szakember számára is.

Amennyiben a jegyzőkönyvben foglalt megállapításokkal az ellenőrzés alá vont nem ért egyet, a jegyzőkönyvbe bekerül az ellenvéleménye, annak indoklásával együtt. Az ellenvéleményezett eltérésre a hatóság nem ír elő intézkedést az ellenőrzés során felvett jegyzőkönyvben, hanem értékeli (esetleg további ellenőrzés(ek)e)t hajt végre) a témával kapcsolatos, rendelkezésére álló információkat, és – ha szükséges – határozatban rendelkezik az eltérés kezeléséről. Minden jegyzőkönyv tartalmazza az ellenőrzés alá vont nyilatkozatát, mely szerint megismerte a jogait és a kötelezettségeit (Ket. 5.§ (1)).

A hatósági ellenőrzésről készült jegyzőkönyv megfelel a Ket. 39.§ (3) bekezdésének és legalább a következőket tartalmazza:

- a) azonosító,
- b) az ellenőrzés helye és ideje,
- c) az ellenőrzés résztvevői a képviselt intézmények megjelölésével,
- d) az ellenőrzés tárgya,
- e) az ellenőrzés célja,
- f) az ellenőrzés műszaki adatai (dokumentációk, érvényességek, jogosultságok, kiindulási paraméterek, általános megállapítások, stb.),
- g) az ellenőrzést előíró, vagy arról értesítő határozat, adminisztratív levél száma, az előírás pontja,
- h) az ellenőrzés végrehajtásának főbb lépései,
- i) korábbi megállapítások, esetleges hiányosságok, hibák felsorolása, az ellenőrzés alá vont által megtett intézkedések leírása,

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

- j) amennyiben korábban hasonló tárgyú ellenőrzést végzett a hatóság, és olyan eltéréseket tárt fel, amelyeket nem sikerült felszámolni, a sikertelen intézkedések esetén az okok részletes ismertetése,
- k) az ellenőrzés eredménye, megállapításai, minősítése:
 - jó gyakorlat,
 - eltérések,
 - javaslatok, észrevételek,
 - az ellenőrzés alá vont által javasolt javító intézkedések (a határidő megnevezésével),
- l) az ellenőrzés alá vont nyilatkozata a hatósági ellenőr megállapításaira, vagy az ellenőrzéssel kapcsolatos általános megállapítások,
- m) aláírások,
- n) mellékletek, átvett, áttekintett dokumentumok listája.

Tárgyalási jegyzőkönyv (tárgyalás keretében végrehajtott ellenőrzés) esetén:

- a) azonosító,
- b) az ellenőrzés helye és ideje,
- c) az ellenőrzés résztvevői a képviselt intézmények megjelölésével,
- d) az ellenőrzés tárgya,
- e) az ellenőrzés célja,
- f) az ellenőrzés adatai (dokumentációk, érvényességek, jogosultságok, kiindulási paraméterek, általános megállapítások, stb.),
- g) az ellenőrzést előirányzó határozat, adminisztratív levél száma, az előírás pontja,
- h) a tárgyaláson elhangzott megállapítások, vélemények, észrevételek, megállapodások, stb. összefoglaló, a lényegét tartalmazó leírását, a nyilatkozatot tevő fél megjelölésével,
- i) minden további információ, ami a tárggyal kapcsolatban a megbeszélésen szóba került, és a téma érdemi részéhez tartozhat,
- j) minden olyan további információ, ami a tárggyal nincs kapcsolatban, de a megbeszélésen szóba került, és lényeges lehet a hatóság számára,
- k) aláírások.

Az ellenőrzés alá vont képviselője a jegyzőkönyvet aláírja, és egyben nyilatkozhat a jegyzőkönyvben az eltérésekre meghatározott javító

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

intézkedésekről, beleértve azok határidejét is, azonban lehetőség van arra is, hogy a jegyzőkönyv alapján beadványban tájékoztassa a hatóságot a feltárt problémák kezeléséről.

A jegyzőkönyvvezett és beadványban jelzett intézkedések végrehajtásáról az ellenőrzés alá vont jelentésben számol be a hatóságnak. A jelentés része lehet a rendszeres jelentéseknek

Rendelet 33. § (2) „A hatósági ellenőrzés alá vont köteles a jegyzőkönyvbe foglalt kötelezésnek az abban meghatározott határidőben eleget tenni. A kötelezés teljesítésére megállapított határidő elmulasztása esetén az atomenergia-felügyeleti szerv a mulasztás okát hivatalból indított eljárásban kivizsgálja és a feltételek fennállása esetén érvényesítési eljárást folytat le.”

A hatósági ellenőrzés alá vont képviselője – amennyiben arra kivételesen nincsen jogosultsága, vagy hatásköre – köteles a hatósági felszólítást közölni a döntésre, intézkedésre jogosult felettesével. A hatósági ellenőrzés alá vont köteles a felszólításnak eleget tenni. A felszólítás figyelmen kívül hagyása esetén a hatóság kivizsgálja az esetet, hivatalból indított eljárásban kötelezi az engedélyest az atomenergia biztonságos alkalmazásához előírt állapot és feltételek helyreállítására, és egyben érvényesítési eljárást is lefolytathat.

Az ellenőrzés alá vont eljárást alakít ki a jegyzőkönyvben meghatározott eltérések kezelésére, beleértve a tevékenység határidőtartásának belső ellenőrzési rendszerét, valamint az eredmények értékelését és az értékelés eredményeinek visszacsatolását.

4. ÁTFOGÓ ELLENŐRZÉS

Az átfogó ellenőrzés a hatóság ellenőrzéseinek egy fajtája. Az ellenőrzés jellemzője, hogy egy előre rögzített program alapján több napon keresztül zajlik, előre rögzített célterületekkel, és több hatósági ellenőr hajtja végre, több munkacsoportban.

4.1. Az ellenőrzés célja

Rendelet 34. § (1) „Az atomenergia-felügyeleti szerv átfogó ellenőrzésének a tárgya az engedélyes meghatározott tevékenysége. Az átfogó ellenőrzés során az atomenergia-felügyeleti szerv a tároló létesítmény adott életciklusához tartozó folyamatainak megfelelőségét és összhangját, a vezetőség irányítási, felülvizsgálati és értékelési feladatainak teljesülését vizsgálja.”

Az ellenőrzés alapvető célja, hogy a hatóság a tároló létesítmény adott életciklusában ellenőrizze a tároló létesítmény folyamatainak

működőképességét, működését, a biztonságos üzemeltetés folyamatainak összhangját, valamint a vezetőség (menedzsment) folyamatirányítási és felülvizsgálati, értékelési feladatának teljesítését, vagyis az irányítási rendszer működését.

(Jelen esetben üzemeltetés alatt a tároló létesítmény összes, biztonságot érintő folyamatát, tevékenységét kell érteni.) Az ellenőrzés nemcsak az egyes hiányosságok és jelentősebb eltérések megállapítását célozza, hanem a kevésbé jelentős hiányosságok és eltérések rögzítését is abban az esetben, ha ezek ismétlődése az ellenőrzés tárgyát képező terület, vagy folyamat romlásához vezetett, vagy vezethet.

Az ellenőrzés során a hatóság a szervezet minden szintjén értékeli a biztonság színvonalát, annak fenntartását és továbbfejlesztését célzó tevékenységeket, különösen a vezetés ez irányú tevékenységét és elkötelezettségét.

Az ellenőrzés során a hatósági ellenőr(ök) felülvizsgálják a kijelölt területeket abból a célból is, hogy a két IBF közötti időszakban az IBF-hez kapcsolódó területeken a fejlődés, illetve az elhatározott javító intézkedések végrehajtása, megfelelő szervezettséggel és ütemezéssel folyik-e.

Felülvizsgálja a hatóság továbbá, hogy a különböző dokumentumokban (pl. IBJ, BJ, egyéb elemzések) megjelenített információkban változás nem következett be, az elemzések eredményei és a hatóság rendelkezésére álló adatok az adott helyzettel összeváganak.

4.2. Az ellenőrzés általános feltételei

Rendelet 34. § (2) *„Az ellenőrzés időpontját és tárgyát az atomenergia-felügyeleti szerv az ellenőrzési tervében előre meghatározza, és erről az engedélyest legalább 15 nappal korábban tájékoztatja.”*

Rendelet 32. § (3) *„A hatósági ellenőrzés alá vont köteles a szakmai kompetenciával és felhatalmazással rendelkező képviselétől gondoskodni, a képviselét ellátó személy – beszállítóknak az atomenergia-felügyeleti szerv által folytatott ellenőrzésénél az engedélyes képviselője is – köteles az ellenőrzés lefolytatásában és a jegyzőkönyv elkészítésében közreműködni, valamint a rendelkezésére álló információt átadni.”*

Az ellenőrzés alá vont az ellenőrzés sikeres végrehajtása érdekében biztosítja az alábbiakat:

- a) A nyitó- és záró-megbeszélésekről készített jegyzőkönyv aláírásához a képviselőt, aki felelős vezetőként biztosítja az ellenőrzés alá vont részéről az ellenőrzés zökkenőmentes lebonyolítását.

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

- b) Az általános szervezési feladatok elvégzésével és kapcsolattartással megbízott személy delegálását, aki együttműködik az ellenőrzés sikeres lebonyolítása érdekében a hatóság koordinátorával.
- c) A hatóság által meghatározott munkacsoportok megfelelő munkájához nyilatkozattételi joggal, és további szakértők bevonására felhatalmazott, az adott munkacsoport által vizsgált területen (szakmailag) kompetens képviselőt, aki az adott munkacsoport jegyzőkönyvét is aláírja.
- d) Helyet a nyitó- és záró-megbeszéléseknek.
- e) Szükség esetén jegyzőkönyvezési lehetőséget az egyes munkacsoportoknak.

4.3. Az ellenőrzés célterületének meghatározása

Az átfogó ellenőrzések során a hatóság a tároló létesítmény vezetését, a működési főfolyamatokat és az ezekhez tartozó tevékenységeket értékeli.

Egy-egy teljes témakör megfelelő mélységű vizsgálata egy ellenőrzés alkalmával nem lehetséges, ezért az egyes területek azon részei képezik az ellenőrzés témáit, amelyeket saját tapasztalatai alapján a hatóság megjelöl az alábbiak alapján:

- a) az előző évek biztonsági teljesítményértékelésének tapasztalatai,
- b) a korábbi évek ellenőrzési tapasztalatai,
- c) a korábbi években bekövetkezett események értékeléséből származó tapasztalatok,
- d) az előző évek engedélyezési tevékenységből származó tapasztalatok,
- e) a tervezett ellenőrzés célterületének legutolsó ellenőrzési időpontja (mióta nem történt átfogó ellenőrzés az adott területen).

A témák meghatározásánál tehát a hatóság kiemelten kezeli az éves jelentések értékelésénél felmerülő, átfogó problémákat, az engedélyesek biztonsági teljesítményértékelésekor és az események éves értékelésénél felbukkanó, feltárandó ügyeket, valamint az év közben, a hatósági munka (ellenőrzés, engedélyezés, K+F, stb.) során észlelt, teljes egészében és aktualitásában nem kezelhető részterületeket.

A felülvizsgálati program kidolgozásánál a hatóság törekszik arra, hogy az IBJ-ben, a BJ-ben, valamint az egyéb elemzésekben közölt adatokat szisztematikusan ellenőrizze, a megadott információk háttérét megfelelő mélységben feltárja.

A hatóság figyelembe vesz olyan szempontokat, folyamatokat, amelyek

befolyásolják az üzemelő tároló biztonsági teljesítményét, pl. szervezetmódosítás, vezető-cserék, az irányítási rendszer szignifikáns változása, stb.

4.4. Az átfogó ellenőrzés végrehajtása

Az átfogó ellenőrzés fő szakaszai: előkészítés, helyszíni szakasz, értékelés, döntés, visszaellenőrzés. Az átfogó ellenőrzés helyszíni szakaszának tervezett idejét és témáját a hatóság rögzíti az éves ellenőrzési tervében, amelyet tájékoztatásul megküld az engedélyeseknek azért, hogy az ellenőrzésekre fel tudjanak készülni. Az ellenőrzés helyszíni végrehajtásának pontos időpontjáról a hatóság előzetesen külön tájékoztatja az engedélyest, megjelölve legalább az ellenőrzés hatósági koordinátorát, a munkacsoportok számát és az ellenőrzéssel érintett témaköröket.

Az engedélyes kijelöli az ellenőrzés koordinátorát, és a két koordinátor a továbbiakban e-mail-en egyeztetni az ellenőrzéssel kapcsolatos technikai részleteket. Kölcönösen tájékoztathatják egymást a munkacsoportok vezetőiről, illetve kapcsolattartóiról, tagjairól. Megállapodhatnak az órára és munkacsoportokra lebontott ellenőrzési menetrendben (ez a nyitóértekezleten is megtehető). A hatósági ellenőrzés koordinátora pontosítja az ellenőrzés feltételeit és az ellenőrzés sikeres lebonyolítása érdekében szükséges eszközigényt. Az engedélyes biztosítja a szükséges feltételeket és eszközöket.

Az ellenőrzés helyszíni szakasza indító-értekezlettel kezdődik, melyen nemcsak az ellenőrzési tervet, hanem az alkalmazandó ellenőrzési módszereket is áttekintik a felek. Az indító értekezleten az ellenőrző csoport tagjai, valamint az ellenőrzött képviselői vesznek részt, és az ellenőrzést vezető hatósági képviselő vezeti. Ő gondoskodik a nyitó értekezlet jegyzőkönyvének elkészítéséről, amit az engedélyes képviselőivel – egyeztetés után – aláírnak. A nyitó értekezleten véglegesítik a részterületeken együttműködő partnereket, a munkacsoportok ellenőrzési menetrendjét, valamint a záró értekezlet időpontját.

Az ellenőrzés helyszíni szakasza alatt, egy-egy munkafázis lezárásakor (ez lehet egy-egy munkanap után) az egyes munkacsoportok jegyzőkönyvet vesznek fel. Tehát a jegyzőkönyvezés munkacsoportonként történik. A jegyzőkönyvezésnél a hatóság a 3.7. fejezet szerint jár el.

Az átfogó ellenőrzés helyszíni szakaszának végeztével záró értekezlet tartanak, ahol a munkát vezető hatósági ellenőrök az elkészített és aláírt jegyzőkönyvek alapján ismertetik a tapasztaltakat: a jó gyakorlatot, a hiányosságokat és az eltéréseket, valamint előzetesen értékelik az

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

ellenőrzött terület, folyamat helyzetét. Ezt követően kerül sor a záró értekezletről szóló jegyzőkönyv elkészítésére és aláírására.

Rendelet 34. § (3) *„Az atomenergia-felügyeleti szerv az ellenőrzés tapasztalatairól értékelést készít, és ezt megküldi az engedélyesnek. Az értékelésben foglalt észrevételek alapján az engedélyes intézkedési tervet dolgoz ki és hajt végre. Az engedélyes a feladatok végrehajtásáról a rendszeres jelentések keretében beszámol az atomenergia-felügyeleti szervnek.”*

Az ellenőrzés szerves része, hogy a háttéranyagok, az észrevételek, és az értékelés alapján a hatóság véleményt alakít ki az ellenőrzés tárgyát képező terület, folyamat helyzetéről. Ez az ellenőrzés értékelési szakasza. Az értékelés eredményeként a hatóság értékelő jelentést készít, amelyben ismerteti az ellenőrzött terület helyzetéről kialakított hatósági álláspontot. A jelentésben a hatóság értékeli az adott terület, folyamat működését abból a szempontból, hogy az mennyire felel meg a vonatkozó jogszabályoknak, a BSZ kötetekben lefektetett követelményeknek, a hatósági határozatokban előírtaknak, a hatósági útmutatókban rögzítetteknek, a vonatkozó szabványoknak, a nemzetközi vagy hazai jó gyakorlatnak, valamint az engedélyes belső szabályozásának.

A hatóság vizsgálja, hogy a szervezet különböző szintjein, hogyan valósulnak meg a biztonság szintjének fenntartását- és fejlesztését célzó tevékenységek.

Ellenőrzi a biztonság iránti elkötelezettség jeleit, vagy azok hiányát, kiemelt figyelmet fordítva a létesítmény vezetésének munkájára, biztonság iránti elkötelezettségére.

Azonosítja a biztonság iránti elkötelezettség jeleit, vagy annak hiányát, kiemelt figyelmet fordítva a létesítmény vezetésének munkájára, biztonság iránti elkötelezettségére. Értékeli a hatóság, hogy az engedélyes milyen hatékonyan ismeri fel a terv szerinti állapottól (IBJ, BJ stb.) való eltéréseket, és szükség esetén mennyire képes hatékony javító intézkedéseket meghatározni és végrehajtani.

Az értékelés tartalmazza az ellenőrzött terület általános hatósági megítélését, a jó tapasztalatokat, pozitívumokat, amelyek a biztonság szintjének fenntartását, növelését segítik, és egyben segítséget jelentenek az engedélyes részére a meglévő hiányosságok eredményes felszámolásához. Továbbá ismerteti az ellenőrzés során feltárt problémákat és eltéréseket.

Az elkészült ellenőrzési jelentést a hatóság megküldi az engedélyes részére azzal, hogy a megállapított hiányosságok felszámolására, az engedélyes

dolgozzon ki intézkedési tervet, illetve tegyen észrevételt, és ezeket küldje meg a hatóság részére.

Az engedélyes észrevételeit és intézkedési tervét a hatóság feldolgozza, és határozatban rendelheti el az adott területre vonatkozó intézkedések végrehajtását, tételesen meghatározott határidőkkel. A határozat teljesülését a hatóság figyelemmel kíséri és – amennyiben szükséges – a 6. fejezet szerint végrehajtott- utóellenőrzéseket végez.

5. FELTÁRÓ ELLENŐRZÉS

5.1. Az ellenőrzés célja és általános feltételei

Rendelet 35. § (1) „Az atomenergia-felügyeleti szerv feltáró ellenőrzést végez, ha a hatósági tapasztalatok egy részfolyamattal, tevékenységgel vagy eseménnyel kapcsolatban eltérést mutatnak az előírásoktól, vagy a jó gyakorlattól, valamint feltáró ellenőrzést végezhet az események kivizsgálása kapcsán.”

A feltáró ellenőrzés célja a hatóság felügyeleti tevékenysége során tapasztalt problémák okának feltárása, az eltérések felszámolása érdekében meghozandó, megalapozott hatósági döntéshez szükséges információ megszerzése. A feltáró ellenőrzés célja tehát az, hogy feltárja a tároló létesítmény biztonságos működésének problémáit, azokat a területeket, részfolyamatokat, tevékenységeket, ahol problémák jelentkeznek, jelentkezhetnek. Ezért a konkrét területek kiválasztásakor a hatóság az ellenőrzés alá vont időszakos jelentéseire, a hatóság engedélyezési és ellenőrzési, valamint értékelési tapasztalataira épít.

A hatósági ellenőr a szervezet minden szintjén értékeli a biztonsági színvonal fenntartását és fejlesztését célzó tevékenységeket, különösen a vezetés biztonság iránti elkötelezettségét.

Az ellenőrzés során a hatósági ellenőr(ök) felülvizsgálhatják a kijelölt részfolyamatot, tevékenységet vagy egy esemény bekövetkezésének körülményeit, következményeit abból a célból, hogy feltárják az eltéréseket, amelyek kezelésével a részfolyamat, tevékenység minősége javítható, az események ismétlődése és hasonló események bekövetkezése elkerülhető.

Az események hatósági kivizsgálása során feltáró ellenőrzést végezhet a hatóság. Ebben az esetben az esemény bekövetkezésében és következményeinek elhárításában érintettek, valamint felelős vezetők meghallgatására is sor kerülhet. Az ellenőrzést értékelés követi, amely hatósági határozattal zárulhat. A hatósági határozat legalább az engedélyes

eseményértékelésén és a hatósági ellenőrzés és értékelés eredményein alapul.

5.2. A feltáró ellenőrzés végrehajtása

A tervezhető feltáró ellenőrzések tervezett idejét és témáját a hatóság rögzíti az éves ellenőrzési tervében (az esemény kivizsgálásához kapcsolódó feltáró ellenőrzés nem tervezhető). Az ellenőrzés végrehajtásának pontos időpontjáról előzetesen, külön tájékoztatja az engedélyest, pontosítva az ellenőrzés területét, és – lehetőség szerint – meghatározva a szükséges feltételeket, eszközigényt.

Az ellenőrzés helyszíni kezdetekor a hatósági ellenőr pontosítja az ellenőrzés menetrendjét, helyszíneit és az ellenőrzési módszereket. Tájékoztatja továbbá az ellenőrzés alá vontat az ellenőrzés céljáról, és az ellenőrzés eredményétől függő következményekről. Az ellenőrzés alá vont képviselője tájékoztatja a hatósági ellenőrt arról, hogy milyen szakértőket kíván bevonni az eljárásba. Amennyiben az ellenőrzés zökkenőmentes lebonyolítása ezt megkívánja, a hatósági ellenőr kívánságára további szakértők, illetve a kérdésekre pontos és kimerítő választ adni képes munkatársak bevonására is sor kerül.

Az ellenőrzés folyamán a háttéranyagok, az észrevételek, és az értékelés alapján a hatóság véleményt alakít ki az ellenőrzés tárgyát képező területről. Az ellenőrzés nemcsak az egyes hiányosságokra és jelentősebb eltérésekre korlátozódik, hanem a kevésbé jelentős hiányosságokra és eltérésekre is.

Az ellenőrzés alá vont az ellenőrzés sikeres végrehajtása érdekében a 3.4. fejezetben leírt feltételek mellett biztosítja az alábbiakat:

- a) Az ellenőrzött területen nyilatkozattételi és jegyzőkönyvezési joggal felruházott képviselő delegálását és folyamatos jelenlétét, aki biztosítja az ellenőrzés alá vont részéről az ellenőrzés zökkenőmentes lebonyolítását, és szükség szerint további, a vizsgált területen kompetens (szakmailag és az ellenőrzés alá vont nevében nyilatkozattételre feljogosított) szakértők bevonására is felhatalmazott.
- b) Szükség esetén jegyzőkönyvezési lehetőséget a hatósági ellenőr részére.

Rendelet 35. § (2) „A hatósági ellenőrzés alá vont az ellenőrzési jegyzőkönyvben rögzítettek alapján intézkedési tervet dolgoz ki és hajt végre. Az engedélyes a feladatok végrehajtásáról a rendszeres jelentések keretében beszámol az atomenergia-felügyeleti szervnek.”

A feltáró ellenőrzés végeztével a hatósági ellenőr(ök) a 3.7. fejezet szerint jegyzőkönyvet készít(enek), és ezt egyeztetí(k) az ellenőrzés alá vont

képviselőivel.

A jegyzőkönyvben a hatósági ellenőr rögzíti a tényeket és a feltárt eltéréseket.

Az ellenőrzés alá vont a jegyzőkönyvben rögzített eltéréseket értékeli, az értékelés alapján intézkedési tervet dolgoz ki, amelyet megküld a hatóságnak a jegyzőkönyv keletkezésétől számított egy hónapon belül. A hatóság az intézkedési tervet értékeli és dönt az adott feltáró ellenőrzés megállapításaival kapcsolatos további, hatósági teendőkről. Az engedélyes beszámol az intézkedési terv teljesüléséről a rendszeres jelentésekben. Amennyiben a hatóság a jelentés értékelése vagy utóellenőrzés alapján további eltéréseket tár fel, és erre további intézkedéseket vár az ellenőrzés alá vonttól, azt újabb ellenőrzés, vagy eljárás keretében teszi.

6. ESETI ELLENŐRZÉS

6.1. Az ellenőrzés célja

Rendelet 36. § (1) *„Az atomenergia-felügyeleti szerv eseti ellenőrzést végez egy adott határozatban foglalt feltétel teljesülésének, cselekmény, eltérés, információ, állapot vagy helyszín ellenőrzésére. Az eseti ellenőrzés lehet előre bejelentett és be nem jelentett.”*

Az eseti ellenőrzés célja tehát a létesítmény adott életciklusához tartozó folyamatok, tevékenységek egy mozzanatának ellenőrzése azért, hogy a hatóság olyan információhoz jusson, amely egy hatósági eljárás kiindulásaként szolgálhat, vagy olyan szűrőpróbaszerű ellenőrzést hajtson végre, amely segítségével meg lehet bizonyosodni arról, hogy a rutin műveletek is megfelelnek a jogszabályokban, hatósági határozatokban, szabványokban és az engedélyes belső szabályzataiban levő előírásoknak. Ezért az ellenőrzés konkrét témakörének kiválasztásakor a hatóság napi információkra, pl. hulladékátvétel végrehajtása, hordós hulladék betonkonténerbe helyezése és a hordók betonmátrixba való elhelyezése, betonkonténer vágatba való elhelyezése, környezetellenőrzési vizsgálatok végrehajtási ütemtervei épít.

6.2. Az eseti ellenőrzés végrehajtása

Rendelet 36. § (2) *„Az előre bejelentett ellenőrzés esetén az atomenergia-felügyeleti szerv valamely program vagy terv alapján megjelöli azt a tevékenységet, cselekményt, vagy helyszínt, amelyet ellenőrizni kíván. A hatósági ellenőrzés alá vont köteles az atomenergia-felügyeleti szervet legalább 24 órával*

előbb értesíteni az ellenőrizni kívánt tevékenység megkezdésének várható időpontjáról.

Az ellenőrzés tervezett időpontját és témáját – amennyiben lehetséges – a hatóság rögzíti az éves ellenőrzési tervében. A radioaktív hulladék-tárolók esetén az előre rögzített próbák, vizsgálatok, hulladékkezelési tevékenységek ütemezésekor az engedélyes képviselője – külön meghatározott módon (ld. 6.4. fejezet) – értesíti a hatóságot a végrehajtás időpontjáról.

Az ellenőrzés kezdésekor a hatósági ellenőr pontosítja az ellenőrzés menetét, helyszíneit és az ellenőrzési módszereket. Tájékoztatja az ellenőrzés alá vontat az ellenőrzés céljáról, és az ellenőrzés eredményétől függő következményekről. Az ellenőrzés alá vont képviselője tájékoztatja a hatósági ellenőrt arról, hogy milyen szakértőket kíván bevonni az ellenőrzésbe. Amennyiben az ellenőrzés zökkenőmentes lebonyolítása ezt megkívánja, a hatósági ellenőr kívánságára további szakértők bevonására is sor kerül.

Rendelet 36. § (3) *„A hatósági ellenőrzés alá vont a jegyzőkönyvben rögzítettek alapján megteszi a szükséges intézkedéseket. Az engedélyes a feladatok végrehajtásáról a rendszeres jelentések keretében beszámol az atomenergia-felügyeleti szervnek.”*

Az ellenőrzés végeztével a hatósági ellenőr a 3.7. fejezet szerint jegyzőkönyvet készít, és ezt egyezteteti az ellenőrzés alá vont képviselőivel.

Az ellenőrzésről készített jegyzőkönyvben a hatósági ellenőr minden eltérést, hiányosságot, illetve az ellenőrzés alá vont tevékenységgel kapcsolatos, lényeges tény, információt rögzít.

A hatósági ellenőr minden lényeges mozzanatát rögzíti az ellenőrzésnek. E szerint – amennyiben az ellenőrzött tevékenységének megítélése egyértelmű kritériumok alapján megtehető – a hatósági ellenőr a jegyzőkönyvben akkor is rögzíti az egyes résztvékenységeket, vagy a teljes tevékenység sikertelenségét, ha az ellenőrzés (ellenőrzött tevékenység) befejezésének időpontjában az állapot a sikerkritériumoknak megfelel.

A hatóság elvégzi a jegyzőkönyvben megállapított tények értékelését, és megfontolja a feltárt eltérések további kezelésének módját.

6.3. Az ellenőrzés területei

A tároló létesítmény üzemeltetése során a hatóság a Rendelet 30. § (1) bekezdésében foglaltakon túl legalább az alábbiakat ellenőrzi:

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

- a) üzemeltetés,
- b) üzemeltetés irányítása,
- c) a rendszerek és szerelemek műszaki állapotának fenntartására irányuló tevékenységek, mint a karbantartás és hatékonyságának biztosítása, az öregedéskezelés, a berendezések környezeti minősítése és a minősített állapot fenntartása,
- d) beszállítók kiválasztása és felügyelete,
- e) tervezés,
- f) beszerzés és gyártás,
- g) átalakítások,
- h) tartalék alkatrészek biztosítása, kommunikáció, általános rend,
- i) képzési rendszer működése,
- j) munkavállalók nukleáris biztonsági hatósági jogosító vizsgája,
- k) vezetőségi és független felülvizsgálatok,
- l) a biztonsági határozatban meghatározott feltételek és előírások teljesítése,
- m) az időszakos biztonsági felülvizsgálat keretében végzett üzemeltetői tevékenység, valamint
- n) a hatóság felügyelete alá tartozó nyomástartó berendezéseknek és csővezetékeknek az azt üzemeltető szükség szerinti közreműködésével végrehajtott időszakos vizsgálata és azok dokumentáltsága.

6.4. Az ellenőrzés bejelentése

Rendelet 36.§ (2) *„Az előre bejelentett ellenőrzés esetén az atomenergia-felügyeleti szerv valamely program vagy terv alapján megjelöli azt a tevékenységet, cselekményt, vagy helyszínt, amelyet ellenőrizni kíván. A hatósági ellenőrzés alá vont köteles az atomenergia-felügyeleti szervet legalább 24 órával előbb értesíteni az ellenőrizni kívánt tevékenység megkezdésének várható időpontjáról.”*

Az ellenőrzés abban az esetben bejelentett, ha az ellenőrzés alá vontat a hatóság előre értesíti az ellenőrzés időpontjáról, vagyis az ellenőrzés egy előre meghatározott programhoz, tervhez vagy tevékenységhez illeszkedik. Amennyiben a hatóság előre bejelentett ellenőrzést hajt végre, értesíti az ellenőrzés alá vontat. Az értesítésben legalább megadja az ellenőrzés időpontját és az ellenőrzéssel érintett terület(ek)et. A hatóság nem értesíti

előre az ellenőrzés alá vontat az ellenőrzésről abban az esetben, ha előre be nem jelentett ellenőrzést hajt végre (ld. 7. fejezet).

Más előírás hiányában a radioaktív hulladék-tároló képviselője jegyzőkönyvben, vagy egyéb határozatokban, levelekben rögzített, a tároló létesítmény által tervezetten végzendő és a hatóság által ellenőrzésre kijelölt tevékenységeket a tevékenység megkezdése előtt legalább 24 órával elektronikus úton bejelenti a hatóságnak. A bejegyzésben szerepel a hatósági ellenőrzést bejelentő jegyzőkönyv, határozat, vagy levél nyilvántartási száma, a tevékenység pontos, de tömör leírása, a kezdet időpontja, illetve egy hitelesítő aláírás.

7. ELŐRE BE NEM JELENTETT ELLENŐRZÉS

A Rendelet 30. § (4) szerint „Az atomenergia-felügyeleti szerv jogosult az engedélyesnél és a beszállítóknál előzetesen bejelentett, és – ha az ellenőrzés céljának eléréséhez szükséges – előzetesen be nem jelentett ellenőrzést végezni. Előzetesen be nem jelentett ellenőrzés esetén az ellenőrzés tényét a hatóság képviselője a helyszínen közli az engedélyes erre meghatalmazott képviselőjével, majd az ellenőrzés végrehajtási feltételeinek kialakítása után haladéktalanul megkezdi az ellenőrzést.”

Előre be nem jelentett ellenőrzés a hatóság által végzett eseti ellenőrzés azon fajtája, amelyet nem előz meg előzetes értesítés, és az ellenőrzés alá vont tevékenységének egy adott, konkrét cselekményére, illetve annak vizsgálatára irányul. Ezzel az ellenőrzési módszerrel a hatóság alkalmasszerűen él olyan esetekben, amikor feltételezhető, hogy az ellenőrzés előzetes bejelentése jelentősen befolyásolhatja az ellenőrzéskor begyűjthető adatok, információk, tapasztalatok minőségét és mennyiségét.

7.1. Az ellenőrzés célja

Az ellenőrzés célja, hogy a hatóság a tároló létesítményben, vagy a beszállító telephelyén vizsgálhassa, értékelhesse az egyes tevékenységek, a napi feladatok végrehajtásának valós folyamatát, körülményeit. Célja továbbá olyan hatósági tapasztalatok szerzése, amikor az ellenőrzés alá vont a tevékenység végrehajtása során nem fordít külön figyelmet a végrehajtásra a hatósági ellenőrzéskor található eltérések számának csökkentése érdekében.

7.2. Az ellenőrzés folyamata és dokumentálása

Előre be nem jelentett ellenőrzés esetén az ellenőrzés megkezdésekor a hatósági ellenőr a hatósági ellenőrzés alá vont belső szabályozása szerint

kijelölt munkavállalónak jelzi a nukleáris biztonsági hatósági ellenőrzés tényét, aki köteles intézkedni az adott témával kapcsolatban nyilatkozattételi és jegyzőkönyvezési joggal rendelkező képviselőről.

Rendelet 30.§ (6) *„Az atomenergia-felügyeleti szerv ellenőrzései során az ellenőrzés alá vont köteles az atomenergia-felügyeleti szervvel együttműködni, az ellenőrzés eredményességét előmozdítani, és a saját ellenőrzése eredményeit, dokumentumait az atomenergia-felügyeleti szerv rendelkezésére bocsátani.”*

Rendelet 32.§ (3) *„A hatósági ellenőrzés alá vont köteles a szakmai kompetenciával és felhatalmazással rendelkező képviselőről gondoskodni, a képviselőt ellátó személy – beszállítóknak az atomenergia-felügyeleti szerv által folytatott ellenőrzésénél az engedélyes képviselője is – köteles az ellenőrzés lefolytatásában és a jegyzőkönyv elkészítésében közreműködni, valamint a rendelkezésére álló információt átadni.”*

Az ellenőrzés megkezdésekor az ellenőrzés alá vont illetékes, az ellenőrzéskor a telephelyen tartózkodó operatív vezetőjének a hatósági ellenőr bejelenti az ellenőrzés tényét és területét, majd haladéktalanul megkezdja az ellenőrzést. Az ellenőrzés alatt az ellenőrzés alá vont képviselője (képviselői) csatlakozhat(nak) a hatósági ellenőrhöz, vagy az ellenőrzés végeztével hallgatják meg az ellenőrzésen tapasztaltakat.

Az ellenőrzésre vonatkozó, egyéb a folyamatot és a dokumentálást érintő kérdést a 6. fejezet tárgyalja.

7.3. Szemle (bejárás)

A hatósági ellenőr szemle keretében bejárja a tároló létesítmény ellenőrzésre kijelölt részeit (célterületét) annak érdekében, hogy meggyőződjön a nukleáris biztonság és a biztonsági kultúra megfelelő szintjéről.

Ket. 56. § (1) *„Ha a tényállás tisztázására ingó, ingatlan (a továbbiakban együtt: szemletárgy) vagy személy megtekintése vagy megfigyelése szükséges, a hatóság szemlét rendelhet el.*

(2) Szemlét a hatóság ügyintézője, a hatóság által kirendelt szakértő, illetve jogszabály alapján erre felhatalmazott más személy végezhet, aki jogosultságát a szemle során - az 57. § (3) bekezdésében foglalt kivétellel - köteles igazolni. Jogszabály a szemle lefolytatásához a szemlét végző személy részére megbízólevél kötelező használatát rendelheti el.

(3) Törvény vagy kormányrendelet rendelkezhet úgy, hogy az ügyben eljáró szakhatóság állásfoglalását helyszíni szemle keretében adja meg. A helyszíni

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

szemle időpontjáról a hatóság a szakhatóságot legalább tizenöt nappal korábban a szakhatósági megkeresés megküldésével értesíti.

(4) A (3) bekezdésben meghatározott esetben a 33. § (3) bekezdés d) pontja és a 33. § (8) bekezdése nem alkalmazható.

56. § (1) Ha a tényállás tisztázására ingó, ingatlan (a továbbiakban együtt: szemletárgy) vagy személy megtekintése vagy megfigyelése szükséges, a hatóság szemlét rendelhet el.

(2) Szemlét a hatóság ügyintézője, a hatóság által kirendelt szakértő, illetve jogszabály alapján erre felhatalmazott más személy végezhet, aki jogosultságát a szemle során - az 57. § (3) bekezdésében foglalt kivétellel - köteles igazolni. Jogszabály a szemle lefolytatásához a szemlét végző személy részére megbízólevél kötelező használatát rendelheti el.

(3) Törvény vagy kormányrendelet rendelkezhet úgy, hogy az ügyben eljáró szakhatóság állásfoglalását helyszíni szemle keretében adja meg. A helyszíni szemle időpontjáról a hatóság a szakhatóságot legalább tizenöt nappal korábban a szakhatósági megkeresés megküldésével értesíti.

(4) A (3) bekezdésben meghatározott esetben a 33. § (3) bekezdés d) pontja és a 33. § (8) bekezdése nem alkalmazható.

57. § (1) A szemletárgy birtokosát és az 56. § (1) bekezdésében meghatározott személyt (a továbbiakban együtt: szemletárgy birtokosa) a szemléről - a (2) és (3) bekezdésben foglalt kivétellel - előzetesen értesíteni kell. Ha a szemle eredményessége érdekében indokolt, az értesítésnek tartalmaznia kell a szemletárgy birtokosának személyes jelenlétére, a szükséges iratok előkészítésére irányuló felhívást.

(2) Ha az előzetes értesítés a szemle eredményességét veszélyeztetné, a szemletárgy birtokosát a szemléről annak megkezdésekor szóban kell tájékoztatni.

(3) Ha a szemle megkezdése előtti tájékoztatás veszélyeztetné annak eredményességét, a hatóság a szemle befejezésekor átadja vagy haladéktalanul megküldi a szemletárgy birtokosának a jegyzőkönyv egy példányát. Mellőzhető a tájékoztatás, ha a szemle a szemletárgy birtokosának közreműködése nélkül, külső vizsgálattal elvégezhető."

A hatóság előzetes bejelentés mellett, vagy anélkül szemlét (továbbiakban: bejárás) végezhet a tároló létesítményben, vagy ahhoz kapcsolódó telephelyeken, továbbá a beszállítók telephelyén az üzemeltetés szervezettségének, a biztonsági előírások betartásának és az általános

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

biztonsági kultúra szintjének ellenőrzésére, külön figyelmet fordítva a karbantartási, átalakítási tevékenységek ellenőrzésére.

57/A. § (2) „Életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet veszélye miatt, továbbá közrendvédelmi, közbiztonsági, illetve törvényben meghatározott más fontos okból a szemle haladéktalanul megtartható.

(3) A szemle megtartása során - a tulajdonos értesítésével egyidejűleg - a szemletárgy birtokosa kötelezhető a szemletárgy felmutatására, illetve arra, hogy az ügyfelet a szemle helyszínére beengedje.

(4) A szemle során a szemlét végző személy a hatásköre gyakorlásának keretei között a megfigyelni kívánt területre, építménybe és egyéb létesítménybe beléphet, ott a szemle tárgyával összefüggő bármely iratot, tárgyat vagy munkafolyamatot megvizsgálhat, a szemletárgy birtokosától és a szemle helyszínén tartózkodó bármely más személytől felvilágosítást kérhet, a helyszínről, a szemletárgyról, folyamatokról fényképet vagy kép- és hangfelvételt készíthet, mintavételt eszközölhet, továbbá egyéb bizonyítást folytathat le.

(5) Ha a szemlét a hatóság informatikai eszköz útján végzi, a szemle elvégzésére való jogosultság igazolását követően jogszabály, személyes adatok tekintetében törvény által meghatározott körben a szemletárgy birtokosának a hatóság részére - szükség szerint az informatikai rendszerhez történő hozzáférés technikai és jogosultsági feltételeinek biztosításával - hozzáférést kell biztosítania az adatokhoz.

(6) A szemletárgy birtokosa a minősített adatot tartalmazó szemletárgy felmutatására nem kötelezhető, ha nem kapott felmentést a szemletárgyra vonatkozó titoktartási kötelezettség alól.”

57/B. § (1) „A szemle eredményes és biztonságos lefolytatása érdekében, ha annak jellege indokolttá teszi, a hatóság a rendőrség közreműködését kérheti.

(3) A szemle megtartását vagy eredményes lefolytatását akadályozó személy eljárési bírsággal sújtható.”

A hatósági bejárások súlypontját az alábbiak képezik:

- a) mérnöki gátak állapota, teljes értékű funkció-képessége,
- b) a sugárzási helyzet a létesítményen belül, a sugárzási helyzet monitorozó eszközeit,
- c) rendtartási, tisztasági feltételek biztosítása,
- d) bevonatok állapotellenőrzése hőhidak, forrópontok,
- e) padlók, csővezetékek, födémek ellenőrzése

Radioaktív hulladék-tároló létesítmények hatósági ellenőrzése

- f) biztonsági osztályba sorolt rendszerek és rendszerelemek működésének, funkcióképességének ellenőrzése,
- g) feltűnő meghibásodások és állagromlások (korrózió, sérülés, szakadás, stb.) figyelése,
- h) a munkavégzést előíró utasítások forgalmazásának és kezelésének – beleértve az alvállalkozói tevékenységet is – ellenőrzése.

A bejárásokat a hatósági ellenőr egyedileg megállapított célterületen végzi. A bejáráson tapasztaltakat a hatósági ellenőr jegyzőkönyvben rögzíti. A jegyzőkönyv hatósági eljárás alapját képezheti. A jegyzőkönyvezés menete megegyezik a 6.2. fejezetben leírtakkal.